

BALOGNÉ BÉRCES KATALIN

PPKE BTK Angol Intézet

Modern szótagelmélet az angol nyelv jelenségeinek kutatásában: a Szigorú CV-fonológia

Kormányzás-fonológia (KLV 1985, KLV 1990, Charette 1991, Harris 1994 stb.; magyarul: Szigetvári 1998):

- a fonológiát és a szintaxist azonos (hasonló?) módszerekkel leírni (Elvek és Paraméterek, Projekciós Elv, kormányzás, Szoros Kormányzás, Üres Kategória Elve stb.)

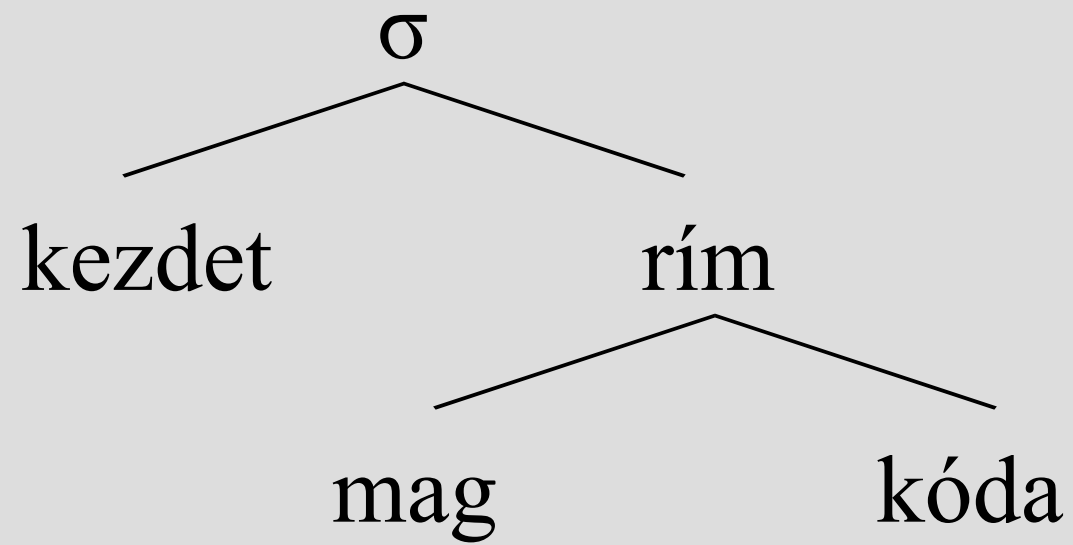
- non-derivációs elmélet: szabályrendezéssel levezetés helyett ábrázolás-központúság, lokális forrás, input-orientáltság (→ megszorítottság)

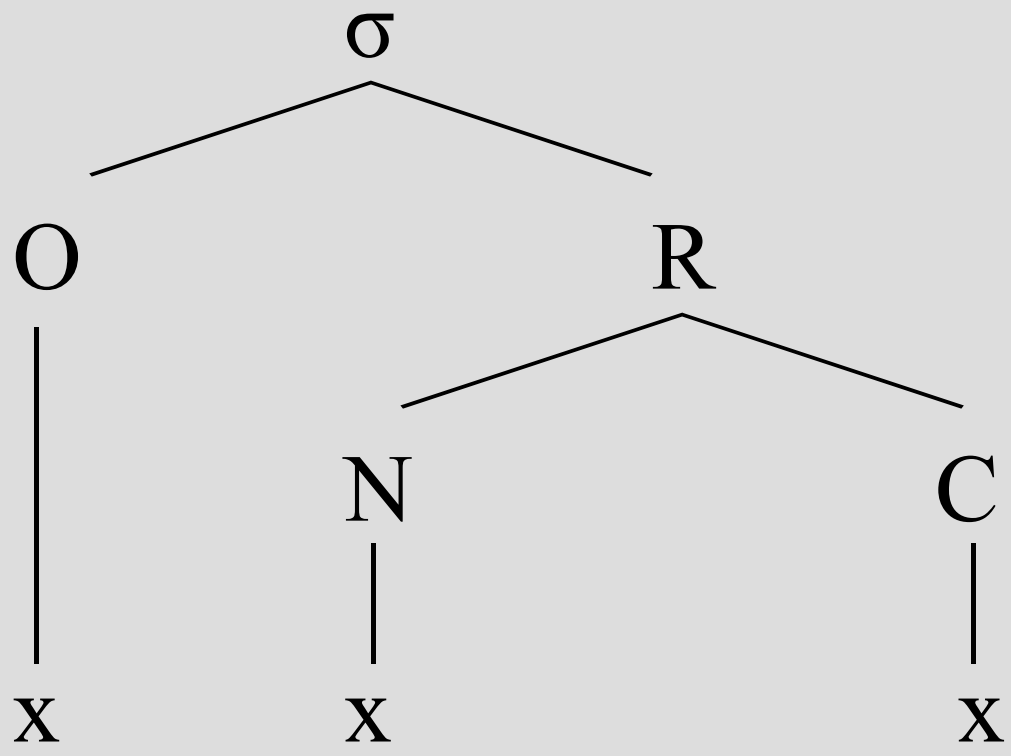
- Projekciós Elv → üres kategóriák (hiátustöltés, magánhangzó~semmi váltakozások)

(- melódia: Elemelmélet)

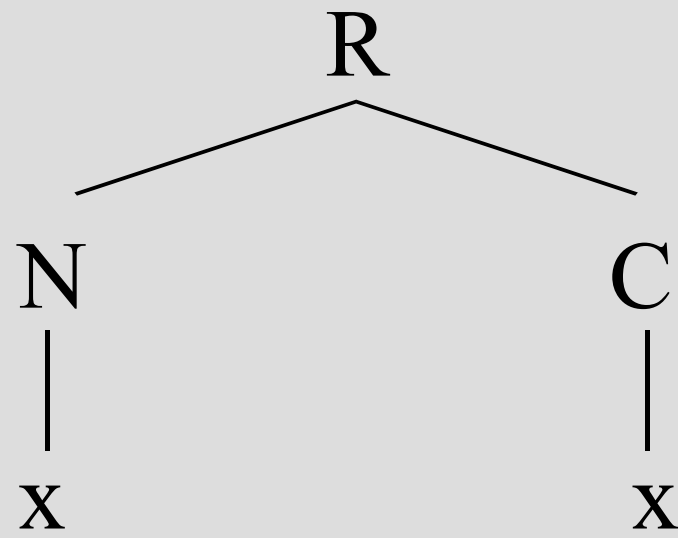
(- fonológia és morfológia viszonya: analitikus vs. nem analitikus tartományok)

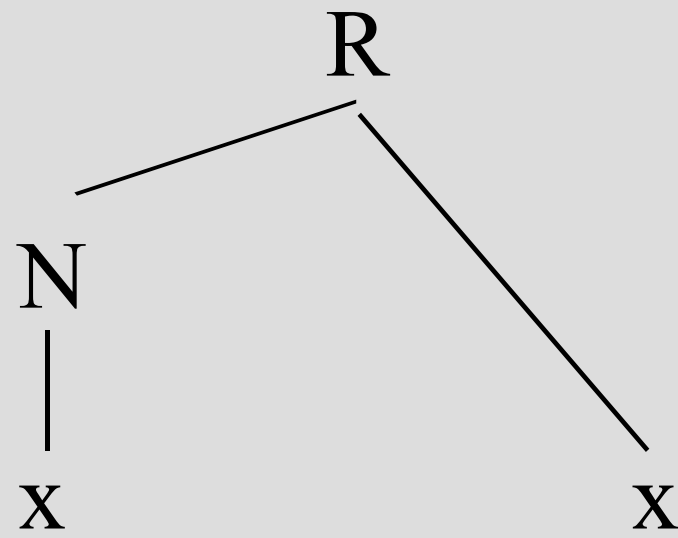
- a fonológia számára csak a fonológia szolgáltat bizonyítékokat: fonológiai motiváció a szerkezet elemeinek → motiválatlan szótagösszetevők elvetése

O
|
X

O

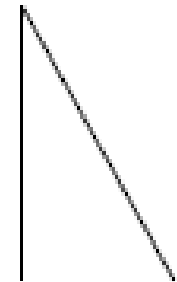
X

R

X

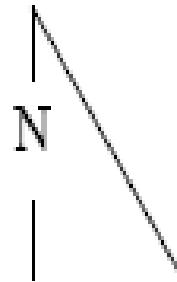
O

X

X

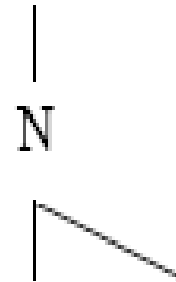
R

X

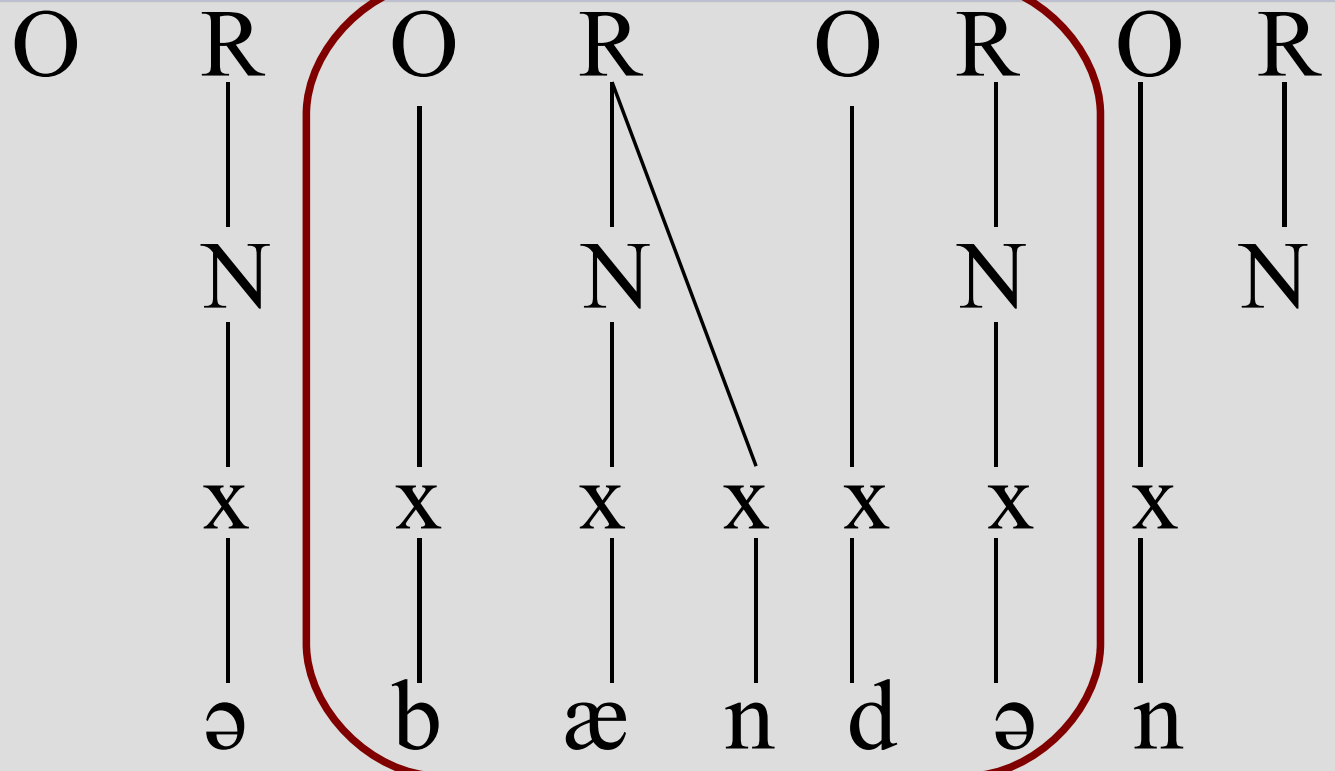
X

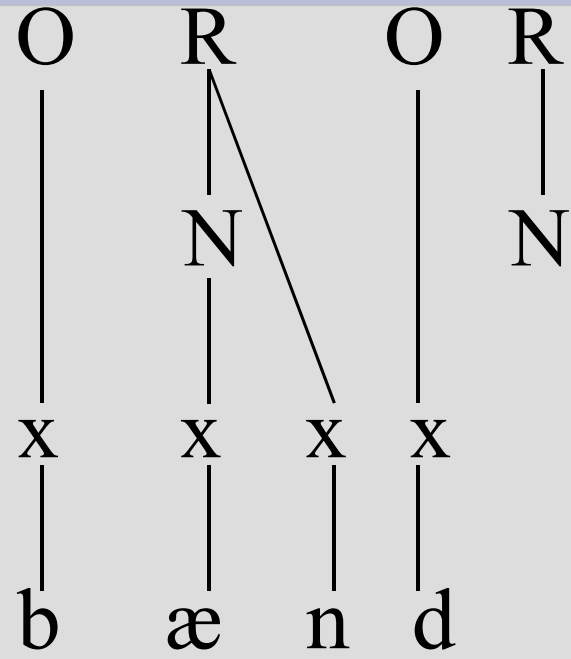
R

X

X

A Szigorú CV-fonológia (vagy CVCV-fonológia) a Kormányzás-fonológia radikális ága, mely új típusú fonológiai vázszerkezetet vezet be. Ebben a szótag összetevői és az időzítési viszonyok szigorúan váltakozó C (= mássalhangzós) és V (= magánhangzós) pozíciókból álló tengellyé olvadnak össze, és a szótagszerkezet parametrikus különbségeit a szerkezet elágazási lehetőségei helyett az üres pozíciók engedélyezési feltételei fejezik ki.

"syllable structure universally, i.e. regardless of whether the language is templatic or not, reduces to CV"
(Lowenstamm 1996: 419)

Marokkói arab (Kaye 1990):

(tan) kdīb 'I lie'

tan kīdbu: 'we lie'

igei gyök: |kdb| 'lie'

mögöttes ábrázolás: *kVdVb*

C	V ₁	C	V ₂	C	V ₃
k		d		b	

Marokkói arab (Kaye 1990):

(tan) kdīb 'I lie'

tan kīdbu: 'we lie'

igei gyök: |kdb| 'lie'

mögöttes ábrázolás: *kVdVb*

C	V ₁	C	V ₂	C	V ₃
k		d	ī	b	

Marokkói arab (Kaye 1990):

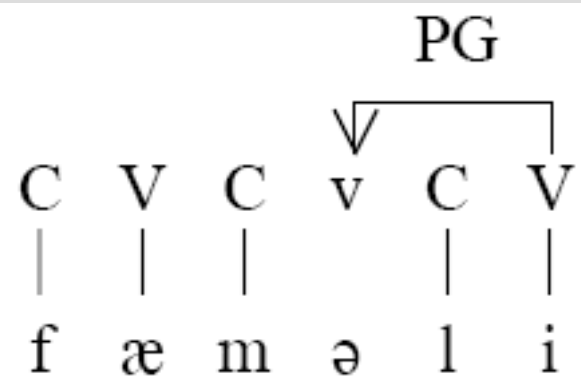
(tan) kdīb 'I lie'

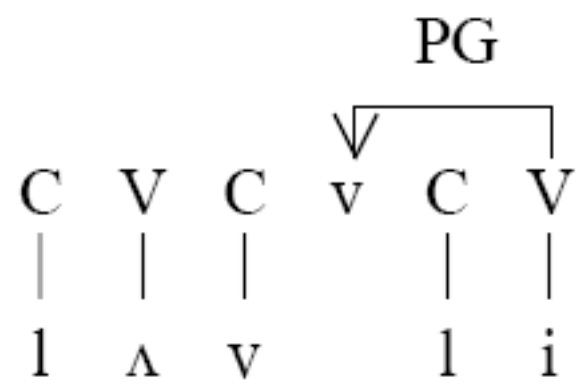
tan kīdbu: 'we lie'

igei gyök: |kdb| 'lie'

mögöttes ábrázolás: *kVdVb*

k	ī	d		b	u
C	V ₁	C	V ₂	C	V ₃
k		d	ī	b	

Könnyű szótag:

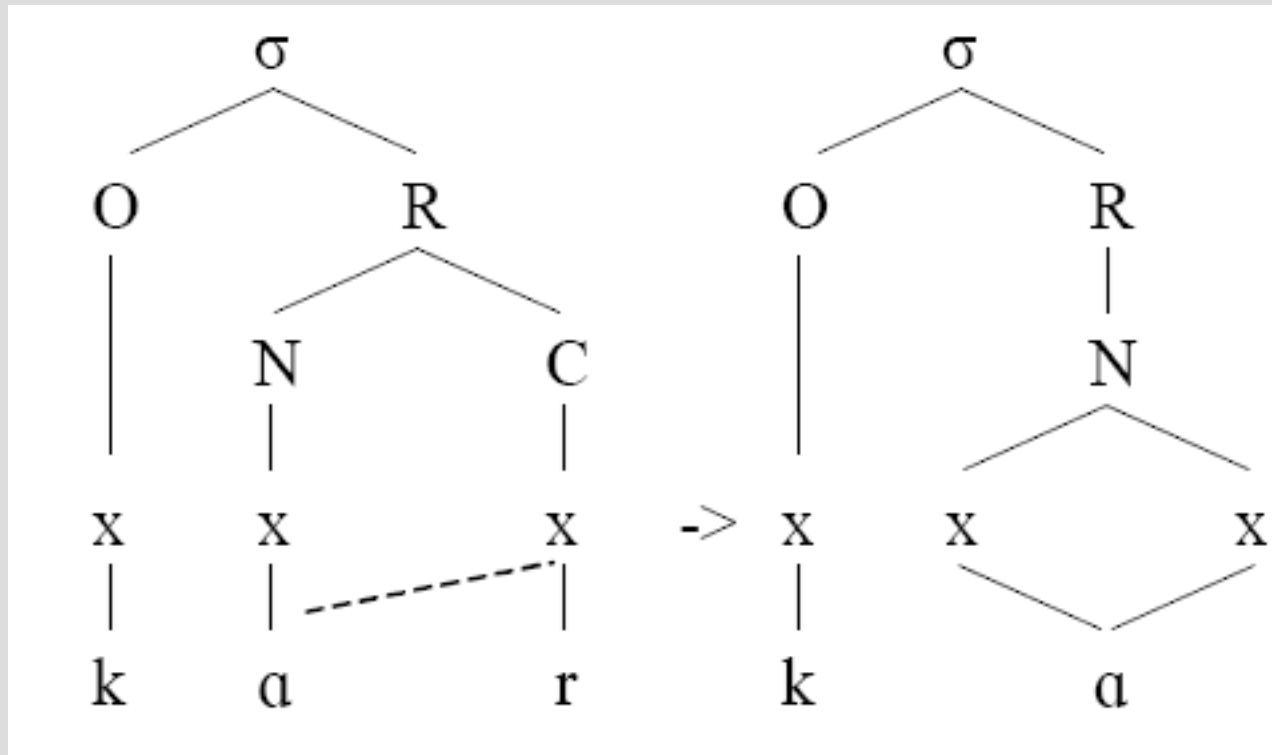
C	V
α	β

Nehéz szótagok:

C	V	c	V
α	β		γ

C	V	C	v
α	β	γ	

Pótlónyúlás

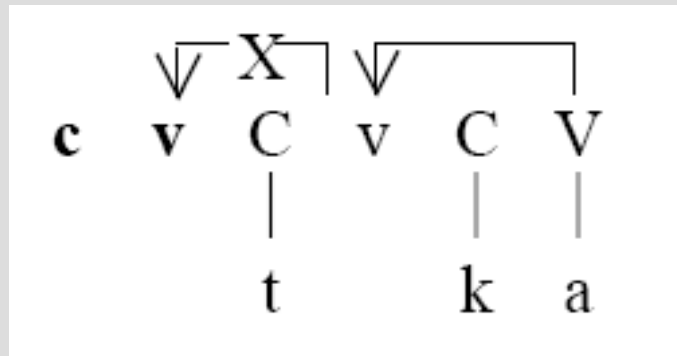
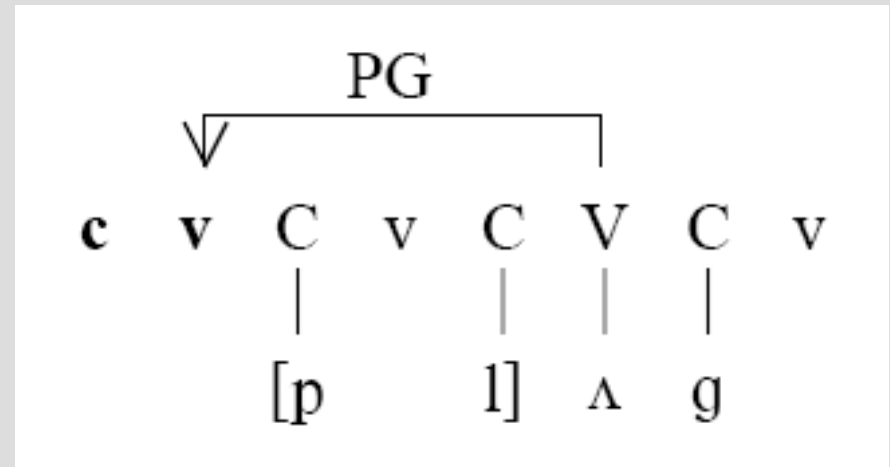
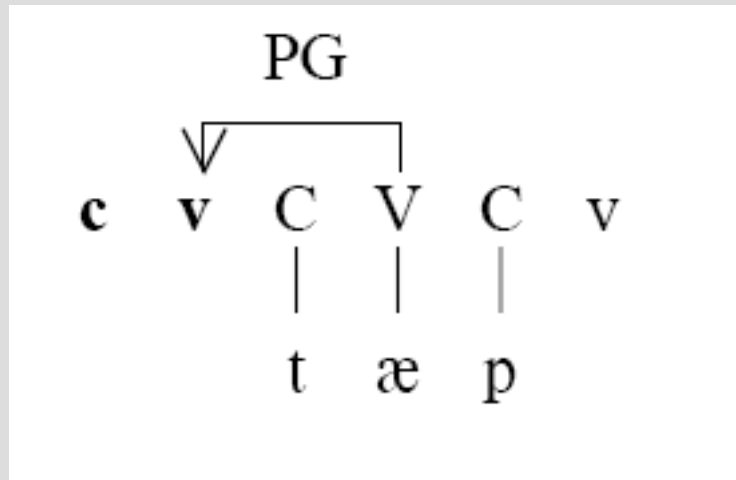
Pótlónyúlás

C	V	C	v
k	a	r	

C	V	c	v
		/	
k	a	(r)	

Minden főbb szófajhoz tartozó szó bal szélét a hagyományosan #-tel jelölt határ fonológiai megtestesülése, egy üres CV-egység mutatja. (Lowenstamm 1999)

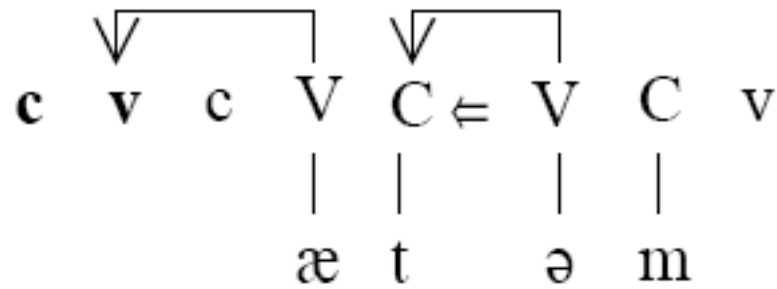
Fonotaktika:

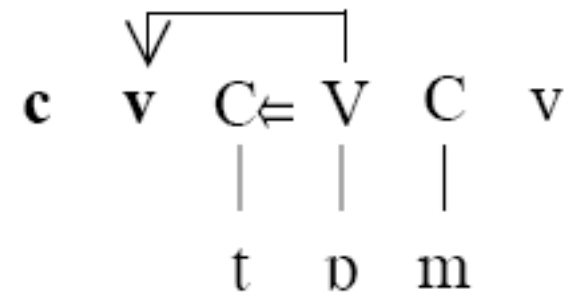
Minden főbb szófajhoz tartozó szó bal szélét a hagyományosan #-tel jelölt határ fonológiai megtestesülése, egy üres CV-egység mutatja.

Erős és gyenge fonológiai helyzet:

a. *atom*

b. *Tom*

(~Ségéral-Scheer 1999)

Hogyan fejt ki hatását a CV?

- Tobias Scheer (megj. előtt): nincs jelen a lexikonban, morfo-szintaxis beilleszti, paraméter: csak a megnyilatkozás határán vagy minden szóhatáron
- itt: része az ábrázolásnak, de sorsa csak a szintaxis után dől el, az egyes szabály határozza meg, hogy figyelembe veszi-e (tehát a tartományán belülieket nem látja):

amerikai angol dialektus:

call 'hívni' =
call Anita 'hívni Anitát'
CV blokkol

hit 'megütni' vs.
hit Anita 'megütni Anitát'
CV nem (vagy másképp – ld. lent) blokkol

(a) beszúrás => be kell szűrni

=> nem kell beszűrni

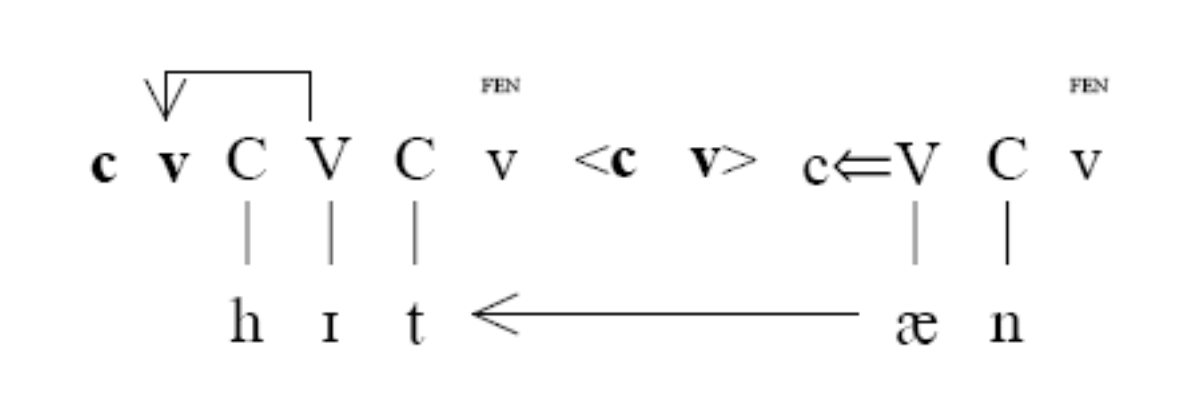
azonos szintaktikai helyzetben egyszer jelen van a CV, másszor nincs, az alapján, hogy mi a megelőző szó utolsó szegmentuma

(b) „extra-prozodicitás” => jelen van és kifejti hatását, mivel az l-sötétedés tartományának határa

=> jelen van, de a flapping-szabály számára láthatatlan

á[r]om 'atom', a[t^h]ómic 'atomikus',

hi[ʔt] me 'üss meg', hi[r] Ánn 'üsd meg Annát', hi[r] Aníta 'üsd meg Anitát'

(~Balogné 2006)

Hivatkozások

- Charette, Monik (1991) Conditions on Phonological Government. Cambridge: CUP.
- Harris, John (1994) English Sound Structure. Cambridge, Mass. and Oxford: Blackwell.
- Kaye, Jonathan (1990) Government in phonology. The case of Moroccan Arabic. *The Linguistic Review* 6: 131-159.
- KLV 1985 = Kaye, Jonathan, Jean Lowenstamm és Jean-Roger Vergnaud (1985) The internal structure of phonological representations: a theory of charm and government. *Phonology Yearbook* 2: 305-328.
- KLV 1990 = Kaye, Jonathan, Jean Lowenstamm és Jean-Roger Vergnaud (1990) Constituent structure and government in phonology. *Phonology* 7: 193-231.
- Lowenstamm, Jean (1996) CV as the only syllable type. In Jacques Durand & Bernard Laks (eds.) *Current Trends in Phonology: Models and Methods*. European Studies Research Institute, University of Salford Publications. 419-442.
- Lowenstamm, Jean (1999) The beginning of the word. In John Rennison & Klaus Kühnhammer (eds.) *Phonologica 1996. Syllables!?* The Hague: Holland Academic Graphics.
- Scheer, Tobias (megj. előtt) *A Lateral Theory of Phonology*. Vol 2: On Locality, Morphology and Phonology in Phonology. Berlin: Mouton de Gruyter
- Ségéral, Philippe & Tobias Scheer (1999) *The Coda Mirror*. Ms., Université de Paris 7 & Université de Nice.
- Szigetvári Péter (1998) *Kormányzás a fonológiában*. Általános Nyelvészeti Tanulmányok XIX. Budapest: Akadémiai Kiadó: 165-213.

Ízelítő az angol nyelv magyarországi CV-fonológiai elemzéseiből:

- Balogné Bérces Katalin (1997) An analysis of shortening in English within Lowenstamm's CV framework. In: Kiss Z., Lukács Á., Surányi B., Szigetvári P. (eds.) The Odd Yearbook 1997. ELTE, Budapest: 23-36.
- Dienes Péter - Szigetvári Péter (1999) Repartitioning the skeleton: VC Phonology. Ms., ELTE, Budapest.
- Szigetvári Péter (1999) VC Phonology: A Theory of Consonant Lenition and Phonotactics. PhD disszertáció, MTA/ELTE, Budapest.
- Dienes Péter (2000) VC Phonology: a theory of consonant lenition and phonotactics. Szakdolgozat, ELTE, Budapest.
- Szigetvári Péter (2000) Why CVCV. In Varga László (ed.) The Even Yearbook 4 (2000). ELTE, Budapest. 117-152.
- Tóth Marianna (2002) Clustering sounds of English in CV and VC phonology. Szakdolgozat, ELTE, Budapest.
- Balogné Bérces Katalin (2004) Connected speech phenomena in Strict CV phonology. In: Varga László (ed.) The Even Yearbook 6 (2004). ELTE, Budapest: 1-10.
- Csides Csaba (2004) Bidirectional government in strict CV: Evidence from English. SOAS Working Papers in Linguistics and Phonetics 13: 81-126.
- Balogné Bérces Katalin (2006) Strict CV Phonology and the English Cross-Word Puzzle. PhD disszertáció, ELTE, Budapest.
- Csides Csaba (2006) Bidirectional Government in CV Phonology. PhD disszertáció, ELTE, Budapest.
- Kristó László (2006) Synthetic and Analytic Suffixation in Old and Middle English. PhD disszertáció, ELTE, Budapest.
- Csides Csaba (2007) A strict CV approach to consonant lenition: bidirectional government in English phonology. In: Issues in English Phonology. Special issue of Language Sciences: 177-202.